

університету. – 2015. – С. 183 – 188.

6. Погожа Н. В. Проблемні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства в умовах рецесії України / Н. В. Погожа // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – № 2 (45). – С. 144 – 149.

7. Шевчук О. Д. Особливості проведення державного аудиту в Україні / О. Д. Шевчук, І. Л. Мукоїд // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – № 4. – Т. 2. – С. 230 – 234.

8. Щербак Е. Регулирование цен в области высшего образования как фактор конкурентоспособности учреждений высшего образования на мировом образовательном рынке [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.law-n-life.ru/arch/163/163-10. – Назва з екрана.

ПІГОШ ВАСИЛЬ АВГУСТИНОВИЧ

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування і маркетингу,

ШТАЄР МАРИНА МИХАЙЛІВНА

магістр зі спеціальності “Облік і оподаткування”

Мукачівського державного університету

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

В сучасних умовах розвитку національної економіки України перед сферою вищої освіти уряд ставить досить високі вимоги: постійне підвищення якісного рівня професійної підготовки майбутніх фахівців; забезпечення в країні відтворення та розвиток її інтелектуального потенціалу, а в кінцевому результаті – гарантування належного місця у світовій спільноті, що можливе лише за умов визнання вищої освіти як пріоритетної галузі, з своєчасним та повним обсягом фінансового забезпечення.

Особливістю діяльності державних вищих навчальних закладів (далі — ДВНЗ) є те, що вони поєднують елементи функціонування бюджетних установ (фінансується за рахунок коштів державного та/або місцевого бюджету) та суб'єктів підприємницької діяльності (отримує дохід від діяльності

підприємницького характеру, надаючи послуги освітнього та неосвітнього характеру в рамках чинного законодавства).

Щодо визначення сутності економічної категорії «фінансова стійкість», то воно є надзвичайно розповсюдженим, широко вживаним і багатозначним. Різноманітність запропонованих вітчизняними та зарубіжними науковцями науково-методичних підходів ще раз підтверджує наявність неоднозначності та суперечливостей у трактуванні поняття, а відтак – актуальність та своєчасність дослідження.

Загалом поняття «стійкість» є похідним від поняття «стабільність». Виходячи з цього, можна зробити припущення, що фінансова стійкість є складовою фінансової стабільності і не рівнозначна їй [7]. Однак, доцільно зауважити, що протилежну точку зору висловлюють автори багатьох підручників, навчальних посібників з курсів «Фінанси підприємств» та «Фінансовий аналіз». Н.М. Деєва, А.Г. Загородній, Г.Г. Кірейцев, О.В. Павловська, А.М. Поддєрьогін, В.О. Подольська, О.С. Філімоненков, О.В. Яріш ототожнюють поняття фінансової стійкості, фінансової стабільності та, рідше, фінансової незалежності. В свою чергу, «фінансова стійкість» (financial stability; финансовая устойчивость) як економічна категорія визначається по-різному, частково включаючи елементи трактування понять «фінансова стабільність», «фінансова надійність», «фінансова гнучкість» та «фінансова сталість».

Найбільш повне та актуальне для сучасних ринкових умов господарювання тлумачення сутності фінансової стійкості як економічної категорії формулюється як комплексне поняття, що являє собою такий стан фінансових ресурсів, результативності їхнього формування, розміщення й використання, при якому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів при збереженні платоспроможності й кредитоспроможності та мінімізації рівня фінансових ризиків, пов'язаних із структурою джерел формування капіталу, що перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів, екзогенних та ендогенних факторів.

В основному більшість вчених в частині досліджень діяльності бюджетних установ, зокрема Беляков С.А., Боголіб Т.М., Верига Ю.А., Левицька С.О., Сафонова В.Є. [1; 2; 3; 4; 6] акцентують увагу на таких ознаках фінансової стійкості:

- перевищенні доходів над видатками;
- мінімізації фінансового ризику, пов'язаного зі структурою джерел формування капіталу;
- високій частці власного капіталу у його загальній сумі;
- виконанні всіх зобов'язань у зазначений термін;
- стабільності надходжень коштів загального та спеціального фондів;
- незалежності від зовнішніх залучених джерел фінансових ресурсів;
- гарантії постійної платоспроможності та кредитоспроможності;
- можливості в окремих випадках вільного маневрування коштами спеціального фонду;
- забезпеченні безперервного процесу діяльності та акумулюванні коштів на розширення, оновлення та розвиток шляхом їх ефективного використання;
- недопущенні невиправданої дебіторської та кредиторської заборгованості;
- ефективному залученні джерел власних надходжень;
- адаптації до змін у зовнішньому оточенні та внутрішньому середовищі;
- стабільному покритті передбачених кошторисом видатків;
- використанні коефіцієнтів для оцінки фінансової стійкості на основі аналізу джерел коштів, розміру власних коштів відносно залучених та інше.

Вищезазначені аспекти розкривають особливості фінансової стійкості ДВНЗ та формування її обліково-аналітичного забезпечення.

Що ж до сутності цього поняття в контексті специфіки діяльності ДВНЗ, то, на нашу думку, їхня фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів, що забезпечує виконання навчальними закладами завдань якісної організації навчально-наукової діяльності та формування професійної конкурентоздатності випускників на основі повного та своєчасного фінансового забезпечення цільовими коштами попередньо затверджених видатків (витрат). При цьому

отримання запланованих цільових фінансових ресурсів (бюджетних коштів за загальним фондом, бюджетних коштів за спеціальним фондом) є основою результативної господарської діяльності (в тому числі виконання цільових бюджетних програм).

Проте, крім особливостей оптимізації джерел фінансового забезпечення діяльності ДВНЗ, значний вплив на їхню фінансову стійкість чинять такі фактори, як: якість наданих послуг освітнього та неосвітнього характеру, соціально-економічна політика держави, стан національної та міжнародної економік, інвестиційний клімат, демографічна ситуація, кадрова, облікова та інноваційна політики ДВНЗ, піар-технології та бренд-менеджмент.

Щодо рівня фінансової стійкості ДВНЗ, то в короткостроковому періоді він характеризується терміном погашення заборгованості за поточними зобов'язаннями, оперативністю реагування на зміну екзогенних та ендогенних факторів функціонування і здатністю фінансово забезпечувати нові програми. У довгостроковому аспекті рівень фінансової стійкості визначає конкурентоспроможність ДВНЗ, тому зростання коштів спеціального фонду в результаті конкурентних переваг (місце розташування ДВНЗ, його бренд на ринку освітніх послуг, зумовлений якістю навчання, рівнем працевлаштування студентів, матеріально-технічною базою, новими технологіями навчання, можливістю стажування за кордоном, змістовним дозвіллям студентів, духовним та патріотичним виховання високоінтелектуальної еліти для забезпечення економічного зростання країни в умовах сталого розвитку тощо) збільшує власні засоби, підвищує платоспроможність, фінансову маневреність та ін.

Однак, для забезпечення та підвищення конкурентоспроможності потрібна додаткова іммобілізація фінансових резервів з метою залучення зарубіжних викладачів, підвищення рівня кваліфікації співробітників, вдосконалення матеріально-технічної бази, що, в свою чергу, знижує рівень фінансової стійкості навчального закладу [4, 6]. Тому зростання конкурентоспроможності ДВНЗ та поліпшення рівня їх фінансової стійкості є різноспрямованими цілями розвитку.

Таким чином, в умовах модернізації системи вищої освіти, відповідно до Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 рр. та Стратегії інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 роки в умовах глобалізаційних викликів, перед ДВНЗ стоїть проблема забезпечення фінансової стійкості навчальних закладів, вирішення якої залежить від повноти досягнення тактичних цілей: вчасного та в повному обсязі забезпечення асигнувань з бюджету, залучення фінансових ресурсів самостійно шляхом фандрайзингу, налагодження співпраці з відділеннями Державної казначейської служби України, банківськими установами та іншими суб'єктами бюджетного процесу, що функціонують в сфері вищої освіти, зміна фінансової стратегії з метою якісної реалізації основних функцій як на ринку освітніх послуг України, так і за кордоном.

Список використаної літератури:

1. Беляков С. А. Анализ и оценка экономической устойчивости вузов / С. А. Беляков, Н. С. Беляков, Т. Л. Клячко. – М. : МАКС Пресс, 2008. – 187 с.
2. Боголіб Т. М. Ринкова модель ВНЗ : [монографія] / Т. М. Боголіб. – К. : Міленіум, 2007. – 264 с.
3. Верига Ю. А. Облік у бюджетних установах : [навчальний посібник] / Ю. А. Верига, Т. В. Гладких, О. В. Артюх [та ін.]. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 592 с.
4. Левицька С. О. Облік та аналіз діяльності бюджетних установ : [монографія] / С. О. Левицька. – Рівне : УДУВГП, 2004. – 233 с.
5. Левицька С. О. Окремі питання реформування бюджетного обліку: стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в держаному секторі / С. Левицька // Бухгалтерський облік і аудит : науково-практичний журнал. – 2008. – № 6. – С. 34–39.
6. Сафонова В. Є. Економічна стійкість вищого навчального закладу як чинник підвищення його конкурентоспроможності / В. Є. Сафонова // Вісник економічної науки України. – 2010. – № 2. – С. 133–137.
7. Таркуцяк А. О. Фінансовий аналіз та управлінські рішення (на прикладі роботи вищого навчального закладу) : [навч. посібник] / А. О. Таркуцяк. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 201 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>